

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

DE || LIBERTATE || CHRISTIANA ||

Lensaeus, Johannes

Antverpiae, 1590

De His Qvi Politici Vvlgo Vocantvr, Compendiaria Et Brevis Instrvctio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46059](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46059)

DE HIS QUI POLITICI
VVLGO VOCANTVR,
COMPENDIARIA ET
BREVIS INSTRVCTIO.

NUPER me quidam literis admonuit suis, de his qui passim nominantur Politici, ut eos breui quampiam appendice notiores illis redderem, qui necdum aliud quam ipsum Politicorum nomen audiverunt. Quod etsi paulo seriùs quam voluissem, tamen lubentiùs feci, quia ab instituto superiorum librorum nihil esse videbam alienum. Nec verò multis erit opus, cum eorum patefactâ sententiâ, mox quiuis intellecturus sit, dignam non esse qua longiore disputatione refellatur. Sentiunt ergo primo in loco, politia civilis primam habendam esse rationem, regniq; huius terreni curam, studio religionis debere esse potioem. Quod cum dicunt, eodem tēpore humana diuinis, terrena caelestibus, æternis temporaria, sacris prophana prophaniſsimè dubio procul anteponunt; Regnum Christi, regno terreno, Ecclesiam seculo, Christum mortali principi subiiciunt; reginam ac principem rerum omnium pietatem, reddunt politia civilis fœda servitute pedissequam. Denique nomine Christiano se ostendunt indignos, quibus tam vile sit quod eo nomine profitentur. Respondent interim, diuina quidem sese præstantiora ducere, sed eorum curam

Prima assertio
politicorum.

¶

& tutelam relinquere Deo. viderit, inquit, Deus,
 ut suum cultum, & sacra sua tueatur, non illi de-
 futura facultas est ad eam religionem, quam ma-
 ximè voluerit, conseruandam. Nobis autem, ut ho-
 minibus, incumbit hoc potissimum, ut rerum hu-
 manarum tranquillitas ordo seruetur. At nec sic ef-
 fugiunt, quin se profanos esse demonstrant. Agunt
 enim perinde, atque si ad ipsos nihil illa diuina &
 sacra pertineant, nec eorum intersit quæ fides, quæ
 doctrina, quæ Sacramenta, qui ritus Deum colen-
 di, quæ morum vitæq; ratio ab hominibus teneatur.
 Quæ si ita diuina & sacra sunt, ut tamen ad ho-
 minum salutem magnopere pertineant: nonne, ut
 ea præstantiora ducunt, ita etiam consentaneum
 est, ab ipsis potiore cura conseruari? Quid magis
 præposterum, quàm ut earum rerum minor habe-
 tur ratio, quæ ut præstantiores, ita sunt etiam ma-
 gis necessaria? Quid intolerabilius minusq; politi-
 cum, quàm ut ancillari, & cū suo saepe detrimento
 grauib; iniuriis cedere iubeantur, quæ in Repub.
 maximè Christiana præire ac præluere decuerat.
 Quid autem aduersus Deum ipsum ingratus, si
 cū hominibus varia munera & subsidia largitus
 sit, alia ad terrenam, alia ad spiritualem vitam
 transigendam spectantia: hæc quæ sunt præcipua,
 non curent, ob quæ illi maxima gratiarum actus
 debeatur? Itaque se isti tantorum Dei munerum
 hoc ipso profitentur exsortes, quòd ea sibi dicant
 curæ esse non debere, quibus vel maximè indigeat.
 nisi fortè propositum sit, pecorum more viuere, neq;
 quicquam post hanc mortalem vitam aut sperare
 melius, aut timere funestius. quamquam nec hu-

mana ipsa tuebuntur, diuinis posthabitis. Contem-
 ptus enim à suis, & in suis Deus, minora quoque
 illa quæ prima putantur, eripiet: nec poterunt hu-
 manæ res diu esse stabiles, quæ non fulcimento di-
 uinarum firmabuntur. Nemo, ait Gregorius (Mau-
 ricium Imperatorem admonens) rectè poterit ter-
 rena regere, nisi nouerit diuina tractare, pacemq;
 Reipublica ex vniuersalis Ecclesiæ pace pendere.
 Querite, inquit Seruator, primum regnum Dei,
 & iustitiam eius, & cetera adijciuntur vobis. Mi-
 rum sanè si quod queri prima cura velit, nõ etiam
 inbeat præcipua vigilantia conseruari, omni ope &
 conatu defendi, & si qua ex parte violatum sit, om-
 ni industria & zelo pietatis instaurari. Plura de
 hoc capite reperies in eo libro quem aliquando scri-
 psimus de vnica Religione. Addunt secundo loco, ^{Secunda.}
 quoniam rerum humanarum tranquillitas, &
 pacifica in Reipub. cohabitatio requirat, vt in sua
 quisque fide & doctrina professione illasus & in-
 uiolatus relinquatur, idcirco diuersas atque etiam
 aduersas religiones permitti & tolerari in regno
 oportere, propterea quòd impediendi atque extur-
 bandi conatus, Rempub. dilaceret, bellaque ciuilia
 excitet interminabilia. Quibus respondebitur pri-
 mò, nihil tale fuisse metuendum ex repressiõne tãti
 contagij, si seruatum esset illud, quod minoribus in
 periculis non putatur negligendum: Principiis ob-
 sta. Secundo, cum iam vel per conniuentiam inua-
 luerint, vel per socordiam eorum qui præsumt, sese
 corroborauerint doctrina sanioris inimici, si belli
 metu non erit eis obsistendum, tunc neque bello re-
 primendi erunt vel regni insidiatores, vel seditiosi
 ciues,

2. Machab.
cap. ult.

ciues, vel latrones aperti, posteaquam iustitia præ-
 terminatione sic creuerint, ut nisi publicis armis
 coerceri non possint. Quod si vel hinc perspicitur,
 satius esse interdum apertum bellum suscipi, quam
 occultos Reipub. hostes, aut sceleratas cōspiraciones
 sustineri; non est quod prætexatur belli metus, &
 fictitia, nescio quæ, necessitas ad hereses varias in
 ipso Reipub. sinu tolerandas ac fouendas: nisi forte
 iustior causa videbitur pro regno quam pro Eccle-
 sia, & pro rege quam pro Christo, & pro mani-
 bus quam pro hominum animabus, denique pro fo-
 cis quam pro aris repugnandi. Quod qui sentiunt,
 si ydem se Christianos haberi volunt; considerent
 quam ipsis turpe sit, Iudeorum virtute superari,
 qui Machabæis ducibus, ita pro sanctis suis le-
 gibus, proque templo illo materiali & umbratico,
 bellis maximis depugnarunt, ut expressè hoc diuinis
 literis commendatum sit, minorem ipsis pro uxori-
 bus & liberis fuisse sollicitudinem. Postremo, ut
 nemo Catholicus Princeps, Catholica veritatis ini-
 micos persequatur, si tamen (quod plerunq. fit, nu-
 mero crescente) ita sunt quietis impatientes, imò
 dominandi sic anidi, ut vel defensione opus, vel
 metuenda sit oppressio; non tunc saltem isti Politici,
 si Catholici, aut certè viri haberi volunt, arma cor-
 ripient: non tunc saltem, si non aras, at focos suos,
 & urbium mœnia tuebuntur? Permissa etenim
 semel istiusmodi libertate, bella vitari vix poterunt,
 siue erunt inferenda, siue propulsanda: meliusq. est
 cum pietate bellum, quam in scelere & impietate
 concordia. Sed volunt isti cum omnibus pacem ha-
 bere, Deo uno excepto, cuius pro nihilo putant in-
 iurias.

*iurias. Volunt Reipub. tranquillitatem, nec eius
 timent exitialem deprauationem. Atqui ij qui de
 rebus scripsere politicis, tolli de medio ciuitatum
 voluerunt quascunque obscœnitatum species, aut
 corruptelas, occasioneſque vitiorum, ut prostibula,
 popinas, cantiones turpes, obscœna scripta, theatra
 impudica, picturas inhonestas, aliâque eiusmodi,
 quæ etiam Plato è Republica sua eiciebat. An
 minor est concionum hereticarum pernicies, quàm
 lasciuientium picturarum? Aut tolerabilius est
 linguæ penicillo mortiferis erroribus infuscari
 hominum animos, quàm variis veneris turpibusq;
 figuris ligneas nitere tabellas? Dicam in istos quod
 Augustinus dixit in similes: Peruersa & aduersa ^{Epist. 50.}
 corda mortalium, felices res humanas putant, cum
 tectorum splendor attenditur, & labes non atten-
 ditur animorum; cum theatrorum moles exstruun-
 tur, & effodiuntur fundamenta virtutum. Hoc
 quidem per hæreses certissimè fieri ignorat nemo
 qui earum perniciem norit. Illis enim Christiana
 subuertitur fides, verarum virtutum, iustitiæq;
 totius fundamentum. Addunt tertio, penes Rei- ^{Tertia.}
 publicæ Principem summam potestatem esse non
 rerum modo ciuilium, verumetiam ecclesiastica-
 rum. Id quod recto tramite ex prioribus principiis
 profluebat. Si enim prima politiæ ciuilis habenda
 est ratio, & si ei debet religio subseruire, non è di-
 uerso illa religioni obsequi; sequitur, eum qui ordi-
 ne politico primus est, etiam in causis negotiisque
 Ecclesiæ primum esse oportere. quod cum ex illo de-
 riuetur tanta impietatis fonte, quo diuina suby-
 ciuntur humanis, & Deus homini famulari co-
 gitur.*

gitur, quis non protinus sacrilega dementia iudicet esse plenissimum? Et arguantur tamen, ubi regnum quodpiam Ecclesia sit, eidem Ecclesiam subiectam esse debere cui subditum sit regnum. Nec attendunt isto modo se etiam Neroni & Turcarum tyranno Ecclesiam subycere, quoniam ut illius quondam, ita & huius nunc regnum, non exigua ex parte, Ecclesia Dei oblineat rationem. Satis autem est, ut quamuis in easdem personas coincidunt regnum & Ecclesia; tamen propriis differant rationibus, causis, legibus, finibus: quas ob res propriis etiam utrumque Praefectis debeat gubernari. Idcirco & omnium Dominus alios regnis, alios Ecclesiis praeposuit; aliosq; hos, alio item illos genere potestatis instruxit: illis materialem tradidit gladium, istis claves Regni caelorum; illis potestatem corpora ferendi, istis animas ligandi soluendique potestatem: illos Constantini aut Caroli Magni, istos Petri & Apostolorum voluit esse successores.

Quarta.

Addunt quarto, Regem seu Reipublica secularis Principem excommunicari Ecclesiastica potestate non posse. Neque verò id iam ab illis dici mirandum est, eo constituto quod ante posuerunt. Quis enim in regno iudicium sibi in illum usurpet, qui non in temporalibus modo, verumetiam in spiritualibus rebus causisq; sit caput? At hoc profectò non recepisset Mediolanensis Ambrosius, qui nec Theodosio pepercit praecipiti iracundia saevienti, eumque iudicij Ecclesiastici seueritatē subire coëgit; quam etiam ille, quamuis tantus Imperator, & fideliter agnouit, & obedienter humiliterq; suscepit.

Quinta.

Addunt quinto, non teneri Principem ea sacer-

dotti

doti patefacere per exomologesim, quæ regni administrationem causasq; concernant. quod quidem vel eo putare debent fieri nō oportere, quia peccare non possint Reges in eo genere rerum: vel quia Regie Maiestati debeant præcepta diuina cedere, & propter homuncionem vnum celestis institutio relaxari. Quorum vtrumque non ferenda impietatis, & pestiferæ adulationis plenissimum esse, nemo, vel mediocriter institutus, non perspicit.

Atque hæc ferè sunt præcipua doctrinæ capita, quibus pollutos accepimus huius ætatis politicos. quæ quoniam & per se absurda, & libris superioribus, prout sese occasiones dabāt, copiosè satis sunt improbata; hoc loco dumtaxat indicasse suffecerit. Satis quoque fuerat nosse quoniam ista laruatorum Christianorum, quos veriùs atheos existimes, satrilega tandem prosiliat audacia. Namq; alia complura minora sunt, neque fidei sic doctrinam attingunt, magisq; eò spectant, vt perniciosis assentationibus Principes in tyrannidem degenerent: velut omnia subditorum bona seu fortunas esse Regum. quod certè neq. Achab Rex Israël, quantumuis sceleratus, persuasum habuit, neque Nabot vir probus agnouit, neque Deus approbavit. Item illud, à legibus quibuscunque humanis solutos ac liberos esse Reges, vt quæ libuerit, pro arbitratu faciant. quibus illud Claudiani magis occinendum fuit:

In commune iubes si quid, censesque tenendum,
Primus iussa subit: tunc obseruantior æqui
Fit populus, nec ferre negat, cùm viderit ipsum
Auctorem parere sibi. componitur orbis
Regis ad exemplum: nec sic inflectere sensus

Humanos edicta valent, quàm vita regentis.

Mobile mutatur semper cum Principe vulgus.

Leges fert Imperator, inquit Ambrosius, quas primus ipse custodiat. Vnde illud tritum, Patere legem quam ipse tuleris. Laudatus est hoc nomine Lycurgus, quòd nihil lege vlla in alios sanxerit, cuius nõ ipse primus in se documenta daret. Theodosius quidem dignam Principe vocem esse dixit, se legibus subditum esse profiteri. & Traianus cum tribuno militum ensẽ nudum porrigeret, etiam in se vti ipsum eo voluit, si perperam imperaret. Denique ad politiam, qua legibus continetur, dissoluendam, plurimum valent eorum exempla qui regunt. facile ut ex his omnibus appareat, quàm sint non modò tenuiter Christiani, verumetiam malè politici, qui sese hoc seculo tales esse atque haberi gloriantur, bonosque viros, si zelo pietatis aut iustitia se interdum commouerint, accusant ut non politicos. Sed de his pro instituta breuitate satis.